Test Booklet No. **M**
प्रश्नपत्रिका क्र.

Paper-III
DEFENCE AND STRATEGIC STUDIES

Signature and Name of Invigilator

1. (Signature) ....
   (Name) ....
2. (Signature) ....
   (Name) ....

Seat No. | | | | | | |
(In figures as in Admit Card)

Seat No. ....
(In words)

OMR Sheet No. | | | | | | |
(To be filled by the Candidate)

DEC - 16313

Time Allowed : 2½ Hours] **[Maximum Marks : 150**

Number of Pages in this Booklet : **36** Number of Questions in this Booklet : **75**

Instructions for the Candidates

1. Write your Seat No. and OMR Sheet No. in the space provided on the top of this page.
2. This paper consists of **75** objective type questions. Each question will carry *two* marks. *All* questions of Paper-III will be compulsory, covering entire syllabus (including all electives, without options).
3. At the commencement of examination, the question booklet will be given to the student. In the first 5 minutes, you are requested to open the booklet and compulsorily examine it as follows :
   (*i*) To have access to the Question Booklet, tear off the paper seal on the edge of this cover page. Do not accept a booklet without sticker-seal or open booklet.
   (*ii*) **Tally the number of pages and number of questions in the booklet with the information printed on the cover page. Faulty booklets due to missing pages/questions or questions repeated or not in serial order or any other discrepancy should not be accepted and correct booklet should be obtained from the invigilator within the period of 5 minutes. Afterwards, neither the Question Booklet will be replaced nor any extra time will be given. The same may please be noted.**
   (*iii*) After this verification is over, the OMR Sheet Number should be entered on this Test Booklet.
4. Each question has four alternative responses marked (A), (B), (C) and (D). You have to darken the circle as indicated below on the correct response against each item.
   Example : where (C) is the correct response.
   (A) (B) ● (D)
5. Your responses to the items are to be indicated in the **OMR Sheet given inside the Booklet only.** If you mark at any place other than in the circle in the OMR Sheet, it will not be evaluated.
6. Read instructions given inside carefully.
7. Rough Work is to be done at the end of this booklet.
8. If you write your Name, Seat Number, Phone Number or put any mark on any part of the OMR Sheet, except for the space allotted for the relevant entries, which may disclose your identity, or use abusive language or employ any other unfair means, you will render yourself liable to disqualification.
9. You have to return original OMR Sheet to the invigilator at the end of the examination compulsorily and must not carry it with you outside the Examination Hall. You are, however, allowed to carry the Test Booklet and duplicate copy of OMR Sheet on conclusion of examination.
10. **Use only Blue/Black Ball point pen.**
11. **Use of any calculator or log table, etc., is prohibited.**
12. **There is no negative marking for incorrect answers.**

विद्यार्थ्यांसाठी महत्त्वाच्या सूचना

1. परिक्षार्थींनी आपला आसन क्रमांक या पृष्ठावरील वरच्या कोपऱ्यात लिहावा. तसेच आपणांस दिलेल्या उत्तरपत्रिकेचा क्रमांक त्याखाली लिहावा.
2. सदर प्रश्नपत्रिकेत **75** बहुपर्यायी प्रश्न आहेत. प्रत्येक प्रश्नास **दोन** गुण आहेत. या प्रश्नपत्रिकेतील **सर्व** प्रश्न सोडविणे अनिवार्य आहे. सदरचे प्रश्न हे या विषयाच्या संपूर्ण अभ्यासक्रमावर आधारित आहेत.
3. परीक्षा सुरू झाल्यावर विद्यार्थ्याला प्रश्नपत्रिका दिली जाईल. सुरुवातीच्या 5 मिनीटांमध्ये आपण सदर प्रश्नपत्रिका उघडून खालील बाबी अवश्य तपासून पहाव्यात.
   (*i*) प्रश्नपत्रिका उघडण्यासाठी प्रश्नपत्रिकेवर लावलेले सील उघडावे. सील नसलेली किंवा सील उघडलेली प्रश्नपत्रिका स्विकारू नये.
   (*ii*) **पहिल्या पृष्ठावर नमूद केल्याप्रमाणे प्रश्नपत्रिकेची एकूण पृष्ठे तसेच प्रश्नपत्रिकेतील एकूण प्रश्नांची संख्या पडताळून पहावी. पृष्ठे कमी असलेली/कमी प्रश्न असलेली/प्रश्नांचा चूकीचा क्रम असलेली किंवा इतर त्रुटी असलेली सदोष प्रश्नपत्रिका सुरुवातीच्या 5 मिनिटातच पर्यवेक्षकाला परत देऊन दुसरी प्रश्नपत्रिका मागवून घ्यावी. त्यानंतर प्रश्नपत्रिका बदलून मिळणार नाही तसेच वेळही वाढवून मिळणार नाही याची कृपया विद्यार्थ्यांनी नोंद घ्यावी.**
   (*iii*) वरीलप्रमाणे सर्व पडताळून पहिल्यानंतरच प्रश्नपत्रिकेवर ओ.एम.आर. उत्तरपत्रिकेचा नंबर लिहावा.
4. प्रत्येक प्रश्नासाठी (A), (B), (C) आणि (D) अशी चार विकल्प उत्तरे दिली आहेत. त्यातील योग्य उत्तराचा रकाना खाली दर्शविल्याप्रमाणे ठळकपणे काळा/निळा करावा.
   उदा. : जर (C) हे योग्य उत्तर असेल तर.
   (A) (B) ● (D)
5. या प्रश्नपत्रिकेतील प्रश्नांची उत्तरे **ओ.एम.आर. उत्तरपत्रिकेतच दर्शवावीत.** इतर ठिकाणी लिहीलेली उत्तरे तपासली जाणार नाहीत.
6. आत दिलेल्या सूचना काळजीपूर्वक वाचाव्यात.
7. प्रश्नपत्रिकेच्या शेवटी जोडलेल्या कोऱ्या पानावरच कच्चे काम करावे.
8. जर आपण ओ.एम.आर. वर नमूद केलेल्या ठिकाणा व्यतिरीक्त इतर कोठेही नाव, आसन क्रमांक, फोन नंबर किंवा ओळख पटेल अशी कोणतीही खूण केलेली आढळून आल्यास अथवा असभ्य भाषेचा वापर किंवा इतर गैरमार्गांचा अवलंब केल्यास विद्यार्थ्याला परीक्षेस अपात्र ठरविण्यात येईल.
9. परीक्षा संपल्यानंतर विद्यार्थ्याने मूळ ओ.एम.आर. उत्तरपत्रिका पर्यवेक्षकांकडे परत करणे आवश्यक आहे. तथापी, प्रश्नपत्रिका व ओ.एम.आर. उत्तरपत्रिकेची द्वितीय प्रत आपल्याबरोबर नेण्यास विद्यार्थ्यांना परवानगी आहे.
10. **फक्त निळ्या किंवा काळ्या बॉल पेनचाच वापर करावा.**
11. **कॅलक्युलेटर किंवा लॉग टेबल वापरण्यास परवानगी नाही.**
12. **चुकीच्या उत्तरासाठी गुण कपात केली जाणार नाही.**

Defence and Strategic Studies
Paper III
रक्षा एवं सामरिक अध्ययन
प्रश्नपत्रिका III

Time Allowed : 2½ Hours] **[Maximum Marks : 150**

Note : This paper contains **Seventy Five (75)** multiple choice questions, each question carrying **Two (2)** marks. Attempt *All* questions.

सूचना : या प्रश्नपत्रिकेत एकूण **पचहत्तर (75)** बहुपर्यायी प्रश्न दिलेले आहेत. प्रत्येक प्रश्नाला **दोन (2)** गुण आहेत. **सर्व** प्रश्न सोडवा.

1. Strategic studies is :
   (A) The study of war
   (B) The study of the role of the Army
   (C) Wider than the study of war
   (D) Study of battlefield plans

2. In terms of national power Diego Garcia is important because of its :
   (A) Natural resources
   (B) Size
   (C) Location
   (D) Topography

1. सामरिक शास्त्राचा अभ्यास हा :
   (A) युद्धाचा अभ्यास आहे
   (B) लष्कराच्या कार्याचा अभ्यास आहे
   (C) युद्धाच्या अभ्यासापेक्षा व्यापक स्वरूपाचा अभ्यास आहे
   (D) युद्धाभूमिच्या योजनांचा अभ्यास आहे

2. राष्ट्रशक्तीच्या संदर्भात दिएगोगारशियाचे महत्व ह्यात आहे :
   (A) नैसर्गिक साधनसामग्री
   (B) विस्तार
   (C) भौगोलिक स्थान
   (D) विशेष स्थळ वर्णन

3. The Treaty of Westphalia :
   (A) ended the temporal sovereignty of the Pope in Europe
   (B) became the foundation of the Eastern Roman Empire
   (C) ended the era of the Crusades in Europe
   (D) saw the emergence of Jerusalem as the centre of the new Roman empire

4. The League of Nations tried to introduce the concept of :
   (A) Nationalism
   (B) Internationalism
   (C) Interdependency
   (D) Imperialism

5. Arms control and disarmament as an approach to manage insecurity can be described as a :
   (A) Realist approach
   (B) Neo-realist approach
   (C) Liberal approach
   (D) Systems approach

3. वेस्टफॅलियाचा तहाने :
   (A) पोपचा युरोप वरील ऐहिक अधिकार संपुष्टात आला
   (B) पूर्व रोमन सामराज्याचा पाया घातला गेला
   (C) युरोप मधील क्रुसेडचे पर्व संपुष्टात आले
   (D) नव्या रोमन सामाराज्याचे केंद्रस्थान म्हणून जेरूसलेमचा उदय झाला

4. राष्ट्रसंघाने ही संकल्पना पुढे आणली :
   (A) राष्ट्रवाद
   (B) आंतरराष्ट्रीयवाद
   (C) परस्परावलंबन
   (D) सामराज्यवाद

5. असुरक्षिततेच्या व्यवस्थापनेचा मार्ग म्हणून शस्त्र नियंत्रण व नि:शस्त्रीकरण हे ह्या स्वरूपाचे दृष्टीकोन आहेत :
   (A) वास्तववादी
   (B) नव-वास्तववादी
   (C) उदारमतवादी
   (D) व्यवस्था

6. During the cold war era most of the writing on security issues was dominated by the idea of :

(A) International Security

(B) National Security

(C) Collective Security

(D) Common Security

7. Willy Brandt's report 'North-South : A Programme for Survival' :

(A) Favoured the use of UN Peace keeping operations to maintain peace in the Third World

(B) Recommend that resources used for military purposes be used for development

(C) Supported the US-USSR efforts to curb the spread of nuclear weapons

(D) Promoted the Non-aligned movement as means to seek development in the Third World

6. शीतयुद्धादरम्यानचे सुरक्षाविषयक लिखाण हे प्रामुख्याने ह्या विचाराने प्रभावित होते :

(A) आंतरराष्ट्रीय सुरक्षा

(B) राष्ट्रीय सुरक्षा

(C) सामुहिक सुरक्षा

(D) समान सुरक्षा

7. विलि ब्रॅन्ट यांचा ''उत्तर-दक्षिण : एक अस्तित्वाचा कार्यक्रम'' हा अहवाल :

(A) तिसऱ्या जगात शांतता प्रस्थापित करण्यासाठी संयुक्त राष्ट्रांच्या शांती सेनेच्या वापराबाबत अनुकूल होता

(B) लष्करी उपयोगासाठीची साधन-संपत्ती विकासासाठी वापरावी अशी शिफारस करतो

(C) अमेरिका व सोव्हिएत रशिया दरम्यान आण्विक शस्त्रास्त्रांवर निर्बंध घालण्या बाबत प्रोत्साहान देतो

(D) तिसऱ्या जगात विकास व्हावा यासाठी अलिप्ततावादाला पाठिंबा देतो

8. Balance of power has generally favoured :

(A) revisionism

(B) statisquo

(C) conflict

(D) peace

9. The Bandung Conference (1955) is considered as :

(A) The First Non-aligned Conference

(B) The beginning of end of cold war in Asia

(C) The conference that became the basis of SEATO

(D) The First Afro-Asian Conference that promoted regionalism

8. सत्ता संतुलन ह्याला पाठिंबा देते :

(A) सुधारणावाद

(B) स्टेटसको भूमिका

(C) संघर्ष

(D) शांतता

9. बांडुंग परिषद (1955) ही :

(A) पहिली अलिप्ततावादी परिषद होती

(B) आशियात शीतयुद्धाच्या शेवटाची सुरवात होती

(C) SEATO ची निर्मिती ह्या परिषदेत झाली

(D) प्रादेशिकवादाला प्रोत्साहन देणारी पहिली आशियाई-अफ्रिकी परिषद होती

10. The three service Headquarter's i.e. Army, Navy and Air Headquarters function under the :

(A) Ministry of Defence

(B) Minister of State in the Defence Ministry

(C) The Defence Secretary

(D) Respective Chief of Staff

11. The organisation created for jointness and synergy between Armed forces for integrating policy, doctrine, war fighting and procurement is :

(A) The DRDO

(B) HQ Integrated Defence Staff

(C) The Group of Ministers

(D) Centre for Joint Warfare Studies

10. स्थलसेना, नौसेना व वायुसेना ही तिन्ही मुख्यालयें ह्या खाली कार्य करतात :

(A) संरक्षण मंत्रालय

(B) संरक्षण मंत्रालयातील राज्य मंत्री

(C) संरक्षण सचिव

(D) त्या त्या सेना दल प्रमुख्यांखाली

11. भूमिका, धोरण, युद्ध व साधन संपादन करणे ह्यासाठी तिनी सेना दलांदरम्यान एकत्रित विचार करण्यासाठी ही संघटना निर्माण केली आहे :

(A) DRDO

(B) इंटिग्रेटेड डिफेंस स्टॉफ मुख्यालय

(C) मंत्रीगट

(D) जॉइन्ट वॉरफेअर स्टडीजचे मुख्यालय

12. Match List I and List II and select the correct answer from the codes given below :

List I

(1) ANZUS

(2) NATO

(3) CENTO

(4) SEATO

List II

(*a*) South-East Asia

(*b*) Pacific region

(*c*) Europe

(*d*) Central Asia

(*e*) South Asia

Codes :

	(1)	(2)	(3)	(4)
(A)	(*e*)	(*d*)	(*a*)	(*b*)
(B)	(*b*)	(*c*)	(*d*)	(*a*)
(C)	(*d*)	(*a*)	(*b*)	(*c*)
(D)	(*e*)	(*a*)	(*b*)	(*c*)

12. सूची I व सूची II पासून उचित जोड्या लावून खाली दिलेल्या संकेतांकांतून योग्य उत्तर निवडा :

सूची I

(1) ANZUS

(2) NATO

(3) CENTO

(4) SEATO

सूची II

(*a*) आग्नेय आशिया

(*b*) प्रशांत प्रदेश

(*c*) युरोप

(*d*) मध्य आशिया

(*e*) दक्षिण आशिया

संकेतांक :

	(1)	(2)	(3)	(4)
(A)	(*e*)	(*d*)	(*a*)	(*b*)
(B)	(*b*)	(*c*)	(*d*)	(*a*)
(C)	(*d*)	(*a*)	(*b*)	(*c*)
(D)	(*e*)	(*a*)	(*b*)	(*c*)

13. The object of military deterrence is to :

(A) Conduct a pre-emptive strike

(B) Negotiate a peace plan

(C) Destroy the enemy's capability to attack

(D) Reduce the probability of a enemy attacks

14. The writings of Alfred Mahan focus mainly on :

(A) American sea power

(B) German sea power

(C) British sea power

(D) French sea power

15. Relaxation in military tensions during cold war was referred to as :

(A) deterrence

(B) detente

(C) entente

(D) strategic dialogue

13. लष्करी प्ररोधनाचा उद्देश हा आहे :

(A) पूर्वलक्षित हल्ला करणे

(B) शांतता योजनेची बोलणी करणे

(C) शत्रुची हल्ला करण्याची क्षमता नष्ट करणे

(D) शत्रुच्या हल्ल्याची संभाव्यता कमी करणे

14. अल्फ्रेड महानचे लिखाण ह्या बाबत आहे :

(A) अमेरिकेची सागरी सत्ता

(B) जर्मनीची सागरी सत्ता

(C) ब्रिटिश सागरी सत्ता

(D) फ्रेंच सागरी सत्ता

15. शीतयुद्धादरम्यान तणाव कमी करण्याला ह्या प्रकारे संबोधले जाते :

(A) प्ररोधन

(B) देतांत

(C) इन्तांत

(D) सामरिक संवाद

16. What has contributed most to the changes in the pattern of warfare ?

(A) Ideology

(B) Military Leadership

(C) Technology

(D) Armament Industry

17. According to Clausewitz the standard for determining the aim of military force and the amount of effort to be made in war is :

(A) The capability of the enemy

(B) Our capability to fight a war

(C) The political object of the war

(D) The military object of the war

18. What distinguishes limited war from a total war ?

(A) The nature of weapons used

(B) The use of nuclear weapons

(C) The manner of escalation

(D) The deliberate restraint

16. युद्धाच्या प्रकारात होणाऱ्या बदलांबाबत सर्वात जास्त योगदान याचे आहे ?

(A) विचारप्रणाली

(B) लष्करी नेतृत्व

(C) तंत्रज्ञान

(D) लष्करी उद्योग

17. क्लाउझविट्स यांच्या मते लष्करी बलांच्या वापराचा उद्देश आणि किती क्षमता वापरायची ह्या बाबतचे मानक हे ह्यावर अवलंबून आहेत :

(A) शत्रुची क्षमता

(B) युद्धकरण्याची आपली क्षमता

(C) युद्धाचा राजकीय उद्देश

(D) युद्धाचा लष्करी उद्देश

18. मर्यादित युद्ध सर्वंकष युद्धापेक्षा ह्या कारणाने वेगळे आहे :

(A) ज्या प्रकारची शस्त्रास्त्र वापरली जातात

(B) आण्विक शस्त्रांचा वापर

(C) अभिवर्धनाची पद्धत

(D) जाणीवपूर्वक घातलेल्या मर्यादा

19. The Partial Test Ban Treaty (1963) prohibits nuclear explosions in :
    - (*i*) Outer Space
    - (*ii*) Under water
    - (*iii*) Atmosphere
    - (A) Only (*i*) is correct
    - (B) Only (*i*) and (*ii*) are correct
    - (C) Only (*iii*) is correct
    - (D) All of the above

20. Japan's claim on Kurile Islands now with Russia is a care of :
    - (A) Japanese imperialism
    - (B) Irredentism
    - (C) Colonialism
    - (D) Support to national liberation struggle

21. President Eisenhover's "Atoms for Peace" Policy sought to :
    - (A) promote peaceful uses of atomic energy
    - (B) Start the process of US-USSR arms control negotiations
    - (C) Create the ground work for the NPT
    - (D) Create the ground work for the IAEA

19. आंशिक परीक्षण प्रतिबंध करार (1963) ह्या प्रकारच्या आण्विक चाचण्यांवर निर्बंध घालतो :
    - (*i*) अवकाश
    - (*ii*) पाण्याखाली
    - (*iii*) पर्यावरणात
    - (A) फक्त (*i*) बरोबर आहे
    - (B) फक्त (*i*) व (*ii*) बरोबर आहेत
    - (C) फक्त (*iii*) बरोबर आहे
    - (D) वरील तिन्ही बरोबर आहेत

20. रशिया ताब्यात असलेल्या क्युराईल बेटांवरील जपानने सांगितलेला हक्क ह्याचे उदाहरण आहे :
    - (A) जपानी सामराज्यवाद
    - (B) प्रत्याहरणवाद
    - (C) वसाहतवाद
    - (D) राष्ट्रीय मुक्ती संघर्षाला पाठिंबा

21. राष्ट्राध्यक्ष आयझेन होव्हर यांचे ''शांततेसाठी अणु'' हे धोरण हे साध्य करीत होते :
    - (A) आण्विक तंत्रज्ञानाचा शांततेसाठी वापर करण्यास प्रोत्साहन
    - (B) अमेरिका सोव्हियत रशिया दरम्यान शस्त्रांचे नियंत्रण वाटाघाटींची सुरवात
    - (C) NPT साठीची भूमिका तयार करणे
    - (D) IAEA साठीची भूमिका तयार करणे

22. The ABM Treaty of 1972 is an example of the implementation of the following concept :

(A) deterrence

(B) disarmament

(C) comprehevsive security

(D) nuclear non-proliferation

23. Who among the following, opined that 'in a war of revolutionary character, Guerrilla operations are necessary part' ?

(A) Lenin

(B) Mao

(C) Putin

(D) Castro

24. The condition of violence resulting from insurrection in a country, which falls short of civil war, may culminate into :

(A) Insurgency

(B) Limited war

(C) RMA

(D) Communalism

22. 1972चा ABM करार ह्या संकल्पनेला प्रत्यक्ष स्वरूप देणारा होता :

(A) प्ररोधन

(B) नि:शस्त्रीकरण

(C) सर्वसमावेशक सुरक्षा

(D) आण्विक शस्त्रशस्त्रांचा प्रसार

23. ''क्रांतीकारी युद्धपद्धतीत गनिमी युद्ध ही आवश्यक असतात'' हा विचार यांनी मांडला :

(A) लेनिन

(B) माओ

(C) पुतिन

(D) कास्ट्रो

24. एखाद्या राष्ट्रात उठावाच्या मुळे होणारा दंगा जो तशा अर्थाने यादवी युद्धाच्या स्वरूपाचा नसेल, तर त्याचे रूपांतर ह्या मध्ये होऊ शकते :

(A) विप्लव

(B) मर्यादित युद्ध

(C) RMA

(D) जातीवाद

25. In strategic parlance, the negation of 'shooting war' is called :

(A) Cold Peace

(B) Cold war

(C) Armistice

(D) Peace Inforcement

26. The one country that withdrew from the Warsaw Pact was :

(A) East Germany

(B) Poland

(C) Hungary

(D) Albania

27. Strategic partnership is :

(A) a political alliance

(B) a military alliance

(C) a political commitment

(D) a political dialogue

25. सामरिक शास्त्रांच्या परिभाषेत, प्रत्यक्ष युद्ध जर नसो, तर त्याला असे संबोधले जाते :

(A) शीत शांतता

(B) शीत युद्ध

(C) शस्त्र संधी

(D) शांततेची अंमलबजावणी

26. हे राष्ट्र वॉरसॉ करारातून बाहेर पडले :

(A) पूर्व जर्मनी

(B) पोलंड

(C) हंगेरी

(D) अलबेनिया

27. सामरिक सहयोग हा एक :

(A) राजकीय करार आहे

(B) लष्करी करार आहे

(C) राजकीय बंधन आहे

(D) राजकीय संवाद आहे

28. Cold war military alliances like those between US and Pakistan and US and Japan were :
    - (A) based on equality
    - (B) assymetric in nature
    - (C) examples of collective security
    - (D) examples of strategic partnership

29. The Chabahar region that has become important for strategic reasons is in :
    - (A) Pakistan
    - (B) Iraq
    - (C) Turkey
    - (D) Iran

28. शीतयुद्धाच्या काळात अमेरिका व पाकिस्तान तसेच अमेरिका व जपान यांच्या दरम्यान केलेल्या लष्करी करारांचे स्वरूप असे होते :
    - (A) समानतेवर आधारले होते
    - (B) असमानतेवर आधारले होते
    - (C) सामुहिक सुरक्षिततेचे उदाहरण होते
    - (D) सामरिक सहयोगाचे उदाहरण होते

29. सामरिक कारणाने महत्व प्राप्त केलेले चाबहार क्षेत्र येथे आहे :
    - (A) पाकिस्तान
    - (B) इराक
    - (C) तुर्कस्तान
    - (D) इराण

30. Soviet Union traces the roots of its policy of detente in :

(A) Lenin's New Economic Policy

(B) Stalin's Idea of Socialism

(C) Khruschev's concept of Peaceful Cooperation

(D) Brezhner's approach towards disarmament

31. The following "Choke Points" in the Indian Ocean lie in the Eastern side of the Indian Ocean :

(A) Nine Degree channel, Sunda Strait and Malacca Strait

(B) Strait of Bab-el-Mandeb, Malacca Strait and Lombok Strait

(C) Cape of Good Hope, Strait of Hormuz and Malacca Strait

(D) Six Degree channel, Malacca Strait and Sunda Strait

30. सोव्हिएत रशिया देतांतच्या धोरणांची सुरवात ह्या ठिकाणी झाल्याचे मानते :

(A) लेनिनचे नवीन आर्थिक धोरण

(B) स्टालिनची साम्यवादाची संकल्पना

(C) ख्रुश्चेव्ह यांची शांततामय सहकार्याची संकल्पना

(D) ब्रेझनेव्ह यांची नि:शस्त्रीकरणाची भूमिका

31. हिंदी महासागरातील खालील ''अरूंद मार्ग'' हे सागराच्या पूर्व भागात आहेत :

(A) नऊ अंशाचा समुद्री मार्ग, सुंदा सामुद्र-धुनी आणि मलाक्का सामुद्रधुनी

(B) बाब-एल मानदेबची सामुद्रधुनी, मलाक्का सामुद्रधुनी व लोंबाक सामुद्रधुनी

(C) केप ऑफ गुड होप, होरमुझची सामुद्रधुनी व मलाक्का सामुद्रधुनी

(D) सहा अंशाचा सामुद्र मार्ग, मलाक्का सामुद्रधुनी व सुंदा सामुद्रधुनी

32. Kyoto Protocol on climate change was adopted in the year :

(A) 1997

(B) 1998

(C) 1995

(D) 2002

33. Identify the odd one out :

(A) Trishul

(B) Akash

(C) Brahmos

(D) Agni

34. Which of the following countries opposed the implementation of the Kyoto Protocol for reducing the greenhouse gases ?

(A) China

(B) India

(C) Brazil

(D) United States

32. पर्यावरण बदला बाबतचा करार ह्या साली झाला :

(A) 1997

(B) 1998

(C) 1995

(D) 2002

33. यापैकी विषम घटक कोणता ?

(A) त्रिशूल

(B) आकाश

(C) ब्राम्होस

(D) अग्नी

34. खालीलपैकी कोणत्या राष्ट्राने हरितगृह वायू कमीकरण्या बाबतच्या क्योटो कराराला विरोध केला आहे ?

(A) चीन

(B) भारत

(C) ब्राझील

(D) अमेरिका

35. The term 'Golden Triangle' is used in the context of the following countries :

(A) Myanmar, Bangladesh, Thailand

(B) Bangladesh, Thailand, Laos

(C) Thailand, Laos, Vietnam

(D) Myanmar, Thailand, Laos

36. The areas of Egypt that were captured by Israel were :

(A) Golan Tekadya and Gaza

(B) Gaza and Sinai

(C) Western Coast

(D) South Lebanon

37. The US and the allied forces fighting Global War on Terror (GWOT) have set forth to withdraw from Afghanistan in the year :

(A) 2014

(B) 2012

(C) 2016

(D) 2017

35. 'सोनेरी त्रिकोण' हा शब्द प्रयोग ह्या राष्ट्रांबाबत वापरतात :

(A) म्यानमार, बांगलादेश, थायलंड

(B) बांगलादेश, थायलंड, लाओस

(C) थायलंड, लाओस, व्हिएतनाम

(D) म्यानमार, थायलंड, लाओस

36. इस्रायलने इजिप्तचा खालील प्रदेशावर कब्जा मिळविला :

(A) गोलन टेकड्या व गाझा

(B) गाझा व सिनाइ

(C) पश्चिम किनारा

(D) दक्षिण लेबेनॉन

37. जागतिक दहशतवादाविरुद्ध लढा देणारे अफगाणिस्तान मधील अमेरिका व तिच्या मित्र राष्ट्रांचे सैन्य ह्या वर्षी माघारी घेण्यात येणार आहे :

(A) 2014

(B) 2012

(C) 2016

(D) 2017

38. The North-South divide was reflected in the demand for :

(A) The UNCTAD

(B) Creation of G-77

(C) The NIEO

(D) Containment of G-7

39. Balkans is a region in :

(A) West Asia

(B) Europe

(C) East Asia

(D) Former Soviet Union

40. "Prague Spring" is a term used to describe the :

(A) Hungarian Uprising of 1956

(B) Poland Uprising of 1956

(C) Czechoslovakian Uprising of 1968

(D) Pope John Paul II's visit to Poland

38. उत्तर-दक्षिण दरम्यानाचा भेद हा ह्या मागण्याच्या संदर्भात बघता येतो :

(A) UNCTAD

(B) G-77 ची निर्मिती

(C) The NIEO

(D) G-7 चे मर्यादिकरण

39. बालकन प्रदेश ह्या क्षेत्रात आहे :

(A) पश्चिम आशिया

(B) युरोप

(C) पूर्व आशिया

(D) पूर्वीचा सोव्हिएत रशिया

40. ''प्राग उठाव'' हा शब्दप्रयोग ह्या संदर्भात वापरला जातो :

(A) 1956चा हंगेरीतील उठाव

(B) 1956चा पोलंड मधील उठाव

(C) 1968चा चेकोस्लोव्हाकिया मधील उठाव

(D) पोप जॉन पॉल II ची पोलंड भेट

41. Match the following (Nuclear Test site) and select the correct answer from the codes given below :

Table I

(Country)

(*a*) USA

(*b*) China

(*c*) India

(*d*) Pakistan

Table I

(Nuclear Test Site)

(1) Lop nor

(2) Pokharan

(3) Chaghai Hills

(4) Nevada Desert Test Site

Codes :

	(*a*)	(*b*)	(*c*)	(*d*)
(A)	(4)	(1)	(2)	(3)
(B)	(1)	(2)	(3)	(4)
(C)	(2)	(3)	(4)	(1)
(D)	(3)	(4)	(1)	(2)

41. सूची I व सूची II मधून जोड्या लावा व खाली दिलेल्या संकेतांकांतून योगय उत्तर निवडा :

सूची I

(राष्ट्र)

(*a*) अमेरिका

(*b*) चीन

(*c*) भारत

(*d*) पाकिस्तान

सूची II

(आण्विक चाचण्या)

(1) लॉप नॉर

(2) पोखरण

(3) चाघाई टेकड्या

(4) नेव्हाडाचे वाळवंट

संकेतांक :

	(*a*)	(*b*)	(*c*)	(*d*)
(A)	(4)	(1)	(2)	(3)
(B)	(1)	(2)	(3)	(4)
(C)	(2)	(3)	(4)	(1)
(D)	(3)	(4)	(1)	(2)

42. The predominant ethnic community in Kosovo is :

(A) Albanian Muslims

(B) Kurds

(C) Greek Christians

(D) Serbians of the Orthodox Church

43. The Ottawa Treaty of 1977 was signed to :

(A) Ban anti-personnel mines

(B) Ban on the use of nuclear weapons

(C) Ban on the modification techniques of weather and climate

(D) Ban on the use of human trafficking

42. कोसोव्होतील प्रमुख वांशिक गट हा आहे :

(A) अलबानियन मुसलमान

(B) कुर्द

(C) ग्रीक ख्रिश्चन

(D) ऑर्थोडॉक्स चर्चचे सर्बियन

43. 1977चा ओटावा करार ह्या बाबत होता :

(A) भू-सुंगांच्या वापरावर निर्बंध

(B) आण्विक शस्त्रांच्या वापरावर निर्बंध

(C) वातावरणात तंत्रज्ञानाच्या वापरातून बदल घडून आणण्यास प्रतिबंध

(D) मानवी तस्करीवर प्रतिबंध

44. Which of the following is *not* considered as the perpetual cause of Global warming ?

(A) Desertification

(B) Unbridddled industrialization

(C) Deforestation

(D) Disasters

45. The Second World War ended :

(A) The primacy of Europe

(B) The domination of USSR

(C) The imperialism of USA

(D) The anti-colonial movement in Asia

44. जागतिक तापमान वाढीचे कायमस्वरूपी कारण कोणते मानले जाते **नाही** ?

(A) वाळवंटी प्रदेश पसरणे

(B) अनिर्बंध औद्योगिकरण

(C) जंगल तोड

(D) आपत्ती

45. दुसऱ्या महायुद्धाने :

(A) युरोपची प्राथमिकता संपुष्टात आणली

(B) सोव्हिएत रशियाचे वर्चस्व संपविले

(C) अमेरिकन सामराज्यवाद संपविला

(D) आशियातील वसाहतवादाविरोधी चळवळ संपविली

46. The term "ethnic cleansing" is associated with (during the early 1990s).

(A) Bosnia-Herzegovina

(B) Czechoslovakia

(C) Romania

(D) Russia

47. UN peace keeping brings hostile parties to arguement through :

(A) Military means

(B) Economic incentives

(C) Diplomatic means

(D) Political give and take

48. The legal status of Kashmiri Pandits who have left Kashmir is :

(A) Refugees

(B) Internally displaced persons

(C) Stateless persons

(D) Terrorists

46. 1990 च्या दशकाच्या सुरवातीच्या काळात ''वांशिक कत्तल'' हा शब्दप्रयोग ह्या संदर्भात वापरला गेला :

(A) बॉस्निया हर्झगोव्हिना

(B) चेकोस्लोवाकिया

(C) रोमानिया

(D) रशिया

47. शत्रुराष्ट्रांना समझौत्यासाठी एकत्र आणण्याचे जे कार्य संयुक्त राष्ट्रांच्या शांतता रक्षणाने केले जाते ते ह्या मार्गे :

(A) लष्करी मार्गाने

(B) आर्थिक प्रोत्साहन देऊन

(C) राजनयाच्या मार्गाने

(D) राजकीय देवाण-घेवाणीतून

48. काश्मिर सोडून बाहेर पडलेल्या काश्मीरी पंडितांचे कायद्या चौकटीत हे स्थान आहे :

(A) निर्वासित

(B) अंतर्गत स्थलांतरित लोकं

(C) राष्ट्रनसलेले लोकं

(D) दहशतवादी

49. Woodrow Wilson's concept of self-determination was conceived as :

(A) Political independence of colonies

(B) The right of the western world to formulate its economic policies

(C) a defence of colonialism

(D) Political independence of ethnic or national communities

50. Who propounded the Geopolitical theory of Heartland ?

(A) Halford Mackinder

(B) N.J. Spikeman

(C) Karl Haushofer

(D) A.T. Mahan

51. Concept of massive retaliation was spelt out by :

(A) Report MacNamara

(B) John Foster Dulles

(C) Leonoid Brezhnev

(D) Trotsky

49. वुडरो विल्सन यांची स्व-निर्णयाची संकल्पना ह्या बाबत होती :

(A) वसाहतींचे राजकीय स्वातंत्र्य

(B) पाश्चिमात्य राष्ट्रांचा आर्थिक धोरण बनविण्याचा अधिकार

(C) वसाहतवादाला पाठिंबा

(D) वांशिक किंवा राष्ट्रीय गटांना राजकीय स्वातंत्र्य

50. मध्यगत राष्ट्रांची भूराजकीय संकल्पना कोणी मांडली ?

(A) हालफोर्ड माकिंडर

(B) एन.जे. स्पाईकमन

(C) कार्ल हौशोफर

(D) ए.टी. महान

51. जबरदस्त प्रत्याघात ही संकल्पना यांनी मांडली :

(A) रॉबर्ट मॅकनामारा

(B) जॉन फॉस्टर डलेस

(C) लीओनाईड ब्रेझनेव्ह

(D) ट्रोट्स्की

52. One of the following NGO is well known for its conflict resolution work in Africa :

(A) Concilliatory Resources

(B) Greenpeace

(C) Save Children

(D) Amnesty

53. ASEAN Regional Forum (ARF) emerged in the following decade :

(A) Seventies

(B) Eighties

(C) Nineties

(D) First decade of 21st Century

52. खालीलपैकी एक स्वयंसेवी संघटना आपल्या कार्याबाबत आफ्रिकेत प्रसिद्ध आहे :

(A) कंसिलिएटरी रिसोर्सेस

(B) ग्रीनपीस

(C) सेव्ह चिल्ड्रन

(D) ॲमनेस्टी

53. ASEAN प्रादेशिक बैठक (ARF) ची निर्मीती ह्या दशकात झाली :

(A) सत्तरच्या दशकात

(B) ऐंशीच्या दशकात

(C) नव्वदच्या दशकात

(D) एकवीसाव्या शतकाच्या पहिल्या दशकात

54. The International Humanitarian Law (IHL) and Law of Armed conflict began to converge from the following :

(A) First Geneva Convention, 1949

(B) The Hague Convention, 1907

(C) Additional Protocols to Geneva Convention, 1977

(D) Universal Declaration of Human Rights, 1948

55. The first step in the problem solving process is to do the following :

(A) Analyse the problem

(B) Determine the goals

(C) Define the problem

(D) Generate solution

54. आंतरराष्ट्रीय मानवतावाद कायदा व लष्करी संघर्षाबाबतचा कायदा हे ह्या संदर्भात एकत्र येताना दिसतात :

(A) 1949चे पहिले जिनिव्हा करार

(B) 1907चे हेग करार

(C) 1977च्या जिनिव्हा प्रोटोकॉलचे वाढीव करार

(D) 1948च्या मानवी हक्कांचा जाहिरनामा

55. समस्या सोडविण्यासंदर्भातील पहिला टप्पा हा असतो :

(A) समस्येचे विश्लेषण करणे

(B) उद्दिष्ट निश्चित करणे

(C) समस्या निश्चित करणे

(D) पर्याय शोधणे

56. Confidence Building Measures (CBM) were first conceptualised in the wake of the following conflict :

(A) Cold War

(B) India-Pakistan Conflict of 1965

(C) Sino-Indian Conflict

(D) Vietnam war

57. Peace-keeping forces are discussed in which part of the UN Charter ?

(A) They are not discussed

(B) Chapter 5

(C) Chapter 6

(D) Article 10

56. विश्वास निर्माण करण्याची पद्धती ही संकल्पना पहिल्यांदा ह्या संदर्भात मांडली गेली :

(A) शीत युद्ध

(B) 1965चा भारत-पाकिस्तान संघर्ष

(C) भारत-चीन संघर्ष

(D) व्हिएतनामचे युद्ध

57. शांती सेनेचा उल्लेख संयुक्त राष्ट्रांच्या संविधानात इथे केला गेला आहे ?

(A) उल्लेख केला गेला नाही

(B) भाग पाच

(C) भाग सहा

(D) कलम दहा

58. Efforts to counter a Guerilla war are known as which of the following ?

(A) Conventional warfare

(B) Proxy war

(C) Counter terrorism

(D) Counter Insurgency

59. Which of the following is *not* a form of mass destruction ?

(A) Nuclear

(B) Biological

(C) Chemical

(D) Conventional

58. गनिमी युद्धाविरोधात केलेल्या लढ्याला असे संबोधले जाते :

(A) पारंपारिक युद्ध

(B) परभारी युद्ध

(C) दहशतवादा विरोधी युद्ध

(D) प्रतिविप्लव

59. खालीलपैकी युद्धपद्धती कोणती सार्वत्रिक संहाराची पद्धती **नाही** ?

(A) आण्विक

(B) जैविक

(C) रासायनिक

(D) पारंपारिक

60. What is R_2P ?

(A) Role of Politics

(B) Responsibility to Protect

(C) Responsibility to Progress

(D) Review of Politics

61. Identify the correct sequence of the following phases of conflict resolution :

(A) Conflict resolution, conflict management, conflict transformation

(B) Conflict transformation, conflict management, conflict resolution

(C) Conflict management, conflict resolution, conflict transformation

(D) Conflict transformation, conflict resolution, conflict management

60. R_2P म्हणजे काय ?

(A) राजकीय कार्य

(B) संरक्षणाची जबाबदारी

(C) प्रगतिची जबाबदारी

(D) राजकारणाचे पुनर्परिक्षण

61. संघर्ष निवारणाच्या प्रक्रियेचे टप्पे ह्या क्रमाने बघता येतात :

(A) संघर्ष निवारण, संघर्ष व्यवस्थापन, संघर्षाचे रूपांतर

(B) संघर्षाचे रूपांतर, संघर्ष व्यवस्थापन, संघर्ष निवारण

(C) संघर्ष व्यवस्थापन, संघर्ष निवारण, संघर्षाचे रूपांतर

(D) संघर्षाचे रूपांतर, संघर्ष निवारण, संघर्ष व्यवस्थापन

62. What among the following comes close to the Gandhian vision of conflict ?

(A) International Politics is the struggle for power

(B) All conflicts are bad

(C) State is the main resolver of conflict

(D) Conflict allows us to know our opponent from close quarters

63. US led forces to the Middle-East to oppose Iraq's take over Kuwait. The operation was called :

(A) Operation Blue Storm

(B) Operation Thunder Storm

(C) Operation Desert Storm

(D) Operation Liberation

62. संघर्षासंदर्भात गांधीजींचे विचार ह्या विचाराच्या जवळ येतात :

(A) अंतरराष्ट्रीय राजकारण सत्तेचे राजकारण आहे

(B) सर्व संघर्ष वाईट असतात

(C) संघर्षाचे निवारण हे मुख्यत: राष्ट्रच करते

(D) संघर्षामुळे आपण आपला प्रतिस्पर्धी जवळून ओळखू लागतो

63. अमेरिकेच्या नेतृत्वाखाली कुवेतच्या मदतीकरिता इराक विरुद्ध युद्धासाठी फौजा पाठविल्या गेल्या त्याला असे संबोधले गेले :

(A) ऑपरेशन ब्लू स्टॉर्म

(B) ऑपरेशन थंडर स्टॉर्म

(C) ऑपरेशन डेझर्ट स्टॉर्म

(D) ऑपरेशन लिबरेशन

64. The North Atlantic Treaty Organisation was establised as :

(A) Military alliance

(B) Economic alliance

(C) Cultural alliance

(D) Political alliance

65. Migration of population from Bangladesh to India is mainly because of ....

(A) Pull factor

(B) Push factor

(C) Want of employment

(D) Political assylum

66. These approaches to political economy are generally classified as Marxian approaches :

(*i*) World system

(*ii*) Dependency

(*iii*) Theory of under-development

(*iv*) Mercantilist

(A) Only (*ii*) and (*iii*) are correct

(B) Only (*i*), (*ii*) and (*iii*) are correct

(C) Only (*ii*), (*iii*) and (*iv*) are correct

(D) Only (*iii*) and (*iv*) are correct

64. NATO ची निर्मिती ही ह्या प्रकारची आहे :

(A) लष्करी गट

(B) आर्थिक गट

(C) सांस्कृतिक गट

(D) राजकीय गट

65. बांगला देशातून भारतात निर्वासित म्हणून येणारे लोकं ह्या कारणाने येतात :

(A) पुल फॅक्टर

(B) पुश फॅक्टर

(C) नोकरीच्या निमित्ताने

(D) राजकीय आश्रय

66. राजकीय अर्थशास्त्रासंबंधी खालील दृष्टीकोनांना मार्क्सवादी चौकटीतले मानले जाते :

(*i*) जागतिक व्यवस्था

(*ii*) परावलंबी

(*iii*) अविकसित रहाण्या बाबतचा सिद्धांत

(*iv*) वाणिज्यवाद

(A) केवळ (*ii*) व (*iii*) बरोबर आहेत

(B) केवळ (*i*), (*ii*) व (*iii*) बरोबर आहेत

(C) केवळ (*i*), (*iii*) व (*iv*) बरोबर आहेत

(D) केवळ (*iii*) व (*iv*) बरोबर आहेत

67. ASEAN was created for :

(A) Economic Cooperation

(B) Security Cooperation

(C) Removal of poverty

(D) Tackle terrorism

68. Adam Smith's perspectives on defence economics :

(*i*) He is in favour of a standing army on grounds of efficiency

(*ii*) Defence was for common good

(*iii*) Payment according to ability to pay for defence

(A) Only (*ii*) is correct

(B) Only (*i*) and (*ii*) are correct

(C) Only (*ii*) and (*iii*) are correct

(D) All of the above

67. ASEAN ची निर्मिती ह्यासाठी केली गेली :

(A) आर्थिक सहकार्य

(B) सुरक्षाविषयक सहकार्य

(C) दारिद्र्य निवारण

(D) दहशतवादाला सामोरे जाण्यासाठी

68. ॲडम स्मिथ यांचे संरक्षणाच्या अर्थकरणाबाबतचे विचार :

(*i*) कार्यक्षमतेच्या दृष्टीने कायमस्वरूपी सैन्य असावे

(*ii*) संरक्षण हे सार्वजनिक हितासाठी आहे

(*iii*) संरक्षणासाठी लागणारी निधी ही रोपतीप्रमाणे गोळा केली जावे

(A) केवळ (*ii*) बरोबर आहे

(B) केवळ (*i*) व (*ii*) बरोबर आहे

(C) केवळ (*ii*) व (*iii*) बरोबर आहे

(D) सर्व बरोबर आहेत

69. Technology enters into almost all socio-economic activity. The areas which decisively determine the direction that the society taken include the systems of :

(*i*) Production

(*ii*) Distribution

(*iii*) Communication

(*iv*) Regulation

(A) Only (*i*) and (*ii*) are correct

(B) Only (*i*), (*ii*) and (*iii*) are correct

(C) Only (*ii*) and (*iii*) are correct

(D) All the above four are correct

70. 'Brinkmanship' is a term associated with :

(A) deterrence

(B) detente

(C) regionalism

(D) peaceful coexistence

69. तंत्रज्ञान हे साधारणत: सर्व सामाजिक-आर्थिक जीवनात दिसून येते. जे घटक समाजाची दिशा निश्चित करण्यात निर्णायक असतात ते हे आहेत :

(*i*) उत्पादन

(*ii*) पुरवठा

(*iii*) संसूचन

(*iv*) नियमन

(A) केवळ (*i*) व (*ii*) बरोबर आहेत

(B) केवळ (*i*), (*ii*) व (*iii*) बरोबर आहेत

(C) केवळ (*ii*) व (*iii*) बरोबर आहेत

(D) वरील सर्व बरोबर आहेत

70. सीमांतवर्तिता ही संकल्पना ह्या संदर्भात वापरली जाते :

(A) प्ररोधन

(B) देतांत

(C) प्रादेशिकवाद

(D) शांततामय सहजीवन

71. The expenditure of paramilitary forces is borne by the Ministry of :

(A) Defence

(B) Home

(C) Human Resource Development

(D) Social Welfare

72. The Ministry of Defence has the following department :

(*i*) Department of Defence

(*ii*) Department of Defence Production

(*iii*) Department of Defence Research and Development

(*iv*) Department of Ex-servicemen Welfare

(A) Only (*i*) and (*ii*) are correct

(B) Only (*i*) and (*iii*) are correct

(C) Only (*i*), (*ii*) and (*iii*) are correct

(D) All the above four are correct

71. निमलष्करी दलांचा खर्च ह्या मंत्रालयातून केला जातो :

(A) संरक्षण

(B) गृह

(C) मानवसंसाधन विकास

(D) सामाजिक न्याय

72. संरक्षण मंत्रालयात खालील विभाग आहेत :

(*i*) संरक्षण विभाग

(*ii*) संरक्षण उत्पादन विभाग

(*iii*) संरक्षण संशोधन व विकास विभाग

(*iv*) माजी सैन्य कल्याण विभाग

(A) केवळ (*i*) व (*ii*) बरोबर आहेत

(B) केवळ (*i*) व (*iii*) बरोबर आहेत

(C) केवळ (*i*), (*ii*) व (*iii*) बरोबर आहेत

(D) वरील सर्व बरोबर आहेत

73. Globalisation has brought the concept of :

(A) Financial integration

(B) Monetary Union

(C) Global free trade

(D) Economic interdependence

74. Which one of the following indernational economic institutions is not technically part of the Bretton-woods institutions ?

(A) WTO

(B) IMF

(C) IBRD

(D) GATT

75. Brahmos missile is to arm the following aircraft :

(A) Jaguar

(B) Mirage-2000

(C) Mig-29

(D) Sukhoi-30

73. जागतिकीकरणाने ही संकल्पना पुढे आली आहे :

(A) आर्थिक एकत्रीकरण

(B) नाणेनिधी विषयक एकत्रीकरण

(C) जागतिक मुक्त व्यापार

(D) आर्थिक परस्परावलंबन

74. खालीलपैकी कोणती संघटना ही ब्रेटनवुडस् व्यवस्थेचा भाग म्हणून निर्माण केली गेली नाही ?

(A) WTO

(B) IMF

(C) IBRD

(D) GATT

75. ब्राम्होस क्षेपणास्त्र ह्या विमानाला जोडण्यात येणार आहे :

(A) जगुवार

(B) मिराज-2000

(C) मिग-29

(D) सुखोई-30

ROUGH WORK

ROUGH WORK